
GEORGES SOREL

BIOGRAFI av LEIF BJÖRK

SYNDIKALISTERNAS FÖRBUNDS KLASSIKERSERIE NR2 PRIS 1kr.

GEORGES SOREL

=====

Kort biografisk framställning av fil. kand.

LEIF BJÖRK

I

GEORGES SOREL plägar betraktas som den revolutionära syndikalismens främste teoretiker. Han var därjämte en kulturfilosof av stora mått. Inet område av mänsklig bildning var honom främmande. Han atnjöt i vida kretsar det högsta anseende för sin idérikedom och tankeskärpa. En av Sorels italienska beundrare, Max Arco, betraktar honom jämte den italienske filosofen Benedetto Croce som "den moderna tankens vägledare". Det skulle föra allt för långt att när inga på alla de sociala, kulturella, filosofiska, religiösa problem, som denne vittfamnande ande belyst i sin rika litterära produktion. Här är meningen endast att redogöra för den del av Sorels författarskap, som står i närmare samband med nutidens arbetarrörelse. Da Sorels namn i vårt land är så gott som okänt, torde dessa rader ha sitt berättigande.

Georges Sorel föddes i Cherbourg i Frankrike den 2 november 1847. Han utbildades vid polytekniska skolan i Paris till väg- och vattenbyggnadsingenjör och tjänstgjorde i detta yrke till 1892, då han tog avsked. 1897 anträffade hans livs mest betydelsefulla händelse: hans hustrus död. I sin självbiografi säger han:

"Tva av mina böcker (Saggi di critica och Reflexions sur la violence) är tillägnade min hustru; jag vill säga att min hustru är en del av min tillvaro som socialistisk skriftställare; hon har för mig varit en verklig kamrat, alltid fylld av mod och neder. Jag förlorade henne 1897, och sedan dess kan jag säga att min verksamhet gatt ut på att resa ett filosofiskt monument, värdigt hennes minne; minnet av henne håller mig uppe i mina betryckta stunder".

Efter hustruns död bosatte sig Sorel på landet och ägnade sig helt åt studier och författarskap. Han utvecklade en oerhört omfattande verksamhet genom böcker, tidskrifts- och tidningsartiklar i skilda ämnen. Georges Sorel dog 1922.

Sorel framträdde för första gangen inför offentligheten 1889, da han utgav sin skrift "Le procès de Socrate" (Sokrates rättegång). Hans tidigare verk behandlade få filosofiska och religiösa problem. 1898 utkom ett epokgörande arbete "L'avenir socialiste des syndicats" (Fackföreningarnas socialistiska framtid). Denna bok betraktas av Sombart som den revolutionära syndikalismens första dokument. Till dess innehåll återkommer vi i fortsättningen.

I den 1901 utgivna "La ruine du monde antique" (Den antika världens undergång), söker Sorel förklara romarrikets undergång med hjälp av den materialistiska historieuppfattningen.

Sorels främsta socialfilosofiska arbeten, i vilka han framlägger sina argument för syndikalismen är följande:

"Introduction à l'économie" (Inledning till den moderna hushållningen) 1903. "La décomposition du marxisme" (Marxismens upplösning) 1908. "Les illusions du progrès" (Illusionerna och framatskridandet) 1908. "Reflexions sur la violence" (Reflektioner om våldet) 1908. "Materiaux d'une théorie du prolétariat" (Material till en proletariats teori) 1918.

Sorels sista arbete, "De l'utilité du pragmatisme" (Pragmatismens nytta) utkom 1921, kort före hans död.

Sorel tog verksam del i redigeringen av en mängd olika tidskrifter. Han grundlade 1899 jämte Lagardelle "Le mouvement socialiste" (Den socialistiska rörelsen), vilken sedan blev den franska syndikalismens teoretiska organ. I denna tidskrift publicerade han första gången sina Reflektioner om våldet. Da han ej fann tillräckligt genör för sina idéer, drog han sig tillbaka från Le mouvement socialiste i slutet av 1908, följd av sin trogne vän och lärjunge Edouard Berth.

Särskilt förtjänar också att nämnas, att Sorel medverkade i Charles Péguy's berömda tidskrift Les Cahiers de la guinzaine.

Innan vi ingår på en redogörelse för Sorels sociala teorier, torde en kort karaktäristik av hans personligheten och en skildring av hans andliga utveckling vara på sin plats.

Sorel var en på alla kulturens områden djupt bildad man. Därjämte var han moraliskt oklanderlig. Den franske nationalisten René Johannet framnåver som Sorels främsta karaktärsdrag hans hjältemod, hans vördnad för det heroiska och sublimala i tillvaron, hans förakt för allt smått och futtigt. "Han betraktade socialismen som en tänkbar skola för hjältar". I den revolutionära syndikalismen såg han ej blott vägen till arbetarklassens befrielse, utan även ett medel till Västerlandets lyftning ur dess kulturella och moraliska förfall. Sorels tänkande har tagit särskilt starka intryck av Proudhon, Marx och den franske filosofen Bergson. Han ägde Proudhons stora moraliska patos och hade liksom Marx en skarp blick på klasskampens betydelse i det historiska skeendet. Hos Bergson slutligen hämtade han sin höga uppskattning av den skapande kraften i motsättning till den abstrakta kunskapen. Sorels syndikalism är framför allt en handlingens filosofi.

Ascoli säger i sin broschyr om Sorel: "Under det de allra flesta, genom att söka sig själva och försöka närma sig andra människor, anpassar sig efter dessa, söker vinna deras gillande och förlorar, vad de i sin ungdom kunnat ge av konstlat överflöd, tycks Georges Sorel ej ha känt till något av allt detta utan gått sin väg genom livet med den enda föresatsen att för var

dag stärka sin personlighet".

Såkerligen har Sorelsustru spelat en avgörande roll för hans andliga utveckling och i hög grad inspirerat hans storslagna verk. Härom vittnar de sista orden i Reflektioner om våldet:

"Den avslutning på Reflektioner om våldet bringar på en sista nyllning till henne, vilken jag tillägnat denna bok; då jag tänkte tillbaka på ett arbetsstycke i liv, sårev jag "lycklig den man, som mött enhängivon och stark kvinna, stolt över hans kärlek, som genom sin närvaro återger honom hans ungdom, som förbjuder hans ande att någonsin bli tillfredsställd, som ständigt förstar att erinra honom om de förpliktelser, hans arbete ålägger honom, och som stundom gör honom medveten om hans snille".

Sorels sina psykologiska observationer förtjänar också att anföras: Sorel kunde ha stillat sin smärta efterustruns död genom att skriva en roman eller ett drama eller genom att nånge sig at religionen. "Men hos Sorel är byggnadetskänslan alltför stark - här ser vi den kanske klarast framträda, men vi återfinner den i hela hans verk. Att skriva en roman är ett medel att framkalla eller påskynda befrielsen från en smärta. Men vad återstår sedan att göra? De sannaste smärtorna är de, som man ej vill bli fri från; man söker slott förbjuda den, för att ur dem nå stiga ljus. Sorel föredrog att medverka i en evig roman; han ville resa ett filosofiskt monument, värdigtustruns minne; han blev socialist."

Den ensamme Sorel, sedan han första gangen framträdde inför offentligheten 1889, karakteriseras av Johannet som "en vis man, fylld av konservativ kraft, försjukten i en pessimistisk andakt och betraktande världen med en romersk stathållares ögon". Fem ar senare var han en glödande revolutionär, socialist och antiklerikal. Snart nog tog han emellertid avstånd från den demokratiska socialismen och anslöt sig till den revolutionära syndikalismen, vilken han blev trogen sitt återstaende liv.

Sorel vann en skara nångivna anhängare, dels i sitt hemland, dels i Italien, där entusiasmen för hans läror var sa stor, att man började tala om en "kult", som av Robert Michels benämns sorelism. Bland "sorelisterna" är särskilt att märka Edouard Berth och Hubert Lagardelle i Frankrike, Arturo Labriola och Enrico Leone i Italien. Hans andliga inflytande sträckte sig emellertid långt utöver den syndikalistiska lärjungeskaran. Åtskilliga av den franska nationalismens ledande män, bl a Georges Valois och René Johannet, nar tagit bestående intryck av Sorels verk, främst av hans antidemokratism. Sorel skattade själliv nationalisterna, de kämpande borgarna, högre än demokraterna, de sociala fredsmäklarna. Han saluterade de ärliga motståndarna med värjan som en gammal riddare.

Sorels ställning till den ryska revolutionen förtjänar att särskilt beröras. 1916 uttalade Sorel: "Tsarismen kommer att sluta i galgen". Oktoberrevolutionen 1917 hälsade han med entusiasm. I företalet till "Material till en proletariats teori" betecknar han ententens seger i världskriget som

"en triumf för den demagogiska plutokratien" och hälsar den ryska revolutionen som "gryningen till en ny tid". Den skribent i Journal de Genève antydde att Lenin och Trotski ur "Reflektioner om våldet" nämtat impulser till den röda terrorn, skrev Sorel sitt "Försvarstal för Lenin", till vars innehåll vi senare återvänder.

Efter kriget blev Sorels namn aktuellt inom kommunistiska kretsar. I Paris bildades kommunistiska "Sorel-cirklar"; Edouard Berth är numera kommunist och har övat ett starkt inflytande på de intellektuella inom den franska kommunismen, dels genom sitt medarbetarskap i tidskriften Clarté, dels genom sin 1924 utgivna bok "Guerre des etats ou guerres des classes" (Krig mellan folken eller krig mellan klasserna), vilken väckt stort intresse.

Sorel blev aldrig en populär författare. Hans skrifter utmärkas av stor saklig tyngd och ställer stora krav på läsarens uppmärksamhet. I föreläsalet till "Material..." vänder sig Sorel till "dem som är vana att intressera sig för ansträngande spekulativt tänkande". Hans oerhörda beläsenhet gör sig ständigt märkbar. Hans stil är konstnärligt utarbetad och håller läsarens intresse ständigt vid liv. Han älskar liksom Marx - att krydda sin text med sarkasmer och ironiska infall.

Sorel har fått en oerhörd betydelse för den proletära rörelsen genom sina lärjungars verksamhet utan att hans namn rönt beaktande, som det är värt. I det följande skall ges en kortfattad redogörelse för innehållet av hans mest betydande sociologiska och socialfilosofiska verk.

o

II

I "Fackföreningarnas socialistiska framtid", enligt Sombart den revolutionära syndikalismens första dokument, föreligger ett av "socialismens" väsentliga element, kritiken av den politiska demokratin. Var framställning av Sorels lära inleds lämpligen med en redogörelse för detta verk.

Sorel tar som sin uppgift att sätta datidens fackliga rörelse i belysning av den materialistiska historieuppfattningen för att kunna bedöma dess betydelse i arbetarklassens frigörelsekamp. Inledningsvis erinrar han om att man inte får förblanda Marx' teorier med de partiprogram, som åberopat sig på dessa. Den tyska socialdemokratins Gothaprogram stod ju t o m i direkt strid med Marx' läror. Sorel betraktar som det mest karaktäristiska i Marx' lärobyggnad, det som bäst rättfärdigar namnet historisk materialism följande sats: "UTVECKLINGEN AV VARJE PRODUKTIONSSYSTEM SKAPAR DE MATERIELLA BETINGELSERNA FÖR VERKSAMHETEN OCH VARAKTIGA FÖRÄNDRINGAR I DE SOCIALA FÖRHÅLLANDEN, INOM VILKA SYSTEMET SYNES BEFÄST.

Enligt Sorel har man inte tillfyllest gått på djupet med Marx' tanke.

Marxisterna hävdar, att revolutionen endast kan vara proletarietets verk och att proletariatet är en produkt av storindustrin, men de observerar ej tillräckligt, att enligt Marx arbetarklassen måste ha förvärvat den juridiska och politiska förmågan, innan den kan segra. Den centrala frågan för den socialistiska rörelsen är inte: "Hurudant bör samhället vara?" utan: "vad förmer proletariatet i nutidens klasskamp?" Är proletariatet tillräckligt förberett för att kampen inte skall leda till civilisationens förintelse? Den fackliga rörelsen är av alldeles särskilt intresse ur synpunkten av proletariatets förberedelse för den sociala revolutionen.

Sorel citerar Marx ord: "Alla sociala rörelser har hittills letts av minoriteter till förman för minoriteter". Detta förhållande är förklarligt, säger Sorel, då man erinrar sig, vad statsmakten betytt i den moderna historien. Staten har spelat en avgörande roll vid den kapitalistiska industrins uppbyggande. Nutidens socialister är påverkade av bourgeoisins övertro på statsmakten. Varje sociala rörelse, som tar sikte på erövrandet av statsmakten, befäster den sociala orättfärdigheten. Detta gäller även om nutidens demokratiska rörelser. Yrkespolitikerna utnyttjar arbetarmassorna för att själva intränga i statsförvaltningen och parasitera på det produktiva arbetet. I Frankrike blir administrationen alltmer korrumpad, allt eftersom politiken demokratiseras.

Den borgerliga demokratin vilar framför allt på föreställningen om det intellektuella arbetets överlägsenhet över kroppsarbetet. Endast tack vare arbetarnas vördnad för vetenskapen och de intellektuella lyckas politikerna svinga sig upp på folkets rygg och befästa sin maktställning. Denna indelning av arbetet vilar i hög grad på rena illusioner. Utvecklingen leder emellertid av sig själv till en minskad prestige för de intellektuella och därmed för den borgerliga demokratin. En av orsakerna härtill ser Sorel i kvinnornas inträngande i de fria yrkena. Han ser med tillfredsställelse, att de franska fackföreningsledarna bekämpar dogmen om de intellektuellas överlägsenhet. Därigenom leder de arbetarna in på den väg, som Marx anvisat: klasskampens väg.

I de intellektuellas inträngande i arbetarrörelsen ser Sorel en allvarlig fara för socialisterna. Den tyska socialdemokratin betecknas av honom som "en slags byråkratisk stat med avlönade tjänstemän". De intellektuella kräver av arbetarrörelsen en tryggad borgerlig existens. Den "proletariatets representativa diktatur", som politikerna avser att etablera, kan inte väntas ge de lyckliga resultat för arbetarklassen, som enligt teoretikerna skulle skapas av proletariatets diktatur.

Sorel påvisar, att de intellektuellas yrkesintressen i en mängd fall går stick i stäv mot proletariatets klassintressen. Produktionens socialisering skulle betyda en stor lockout för massor av intellektuella. Juristerna skulle inte få någon avsevärd sysselsättning i framtidsstaten. Sjukdomarna skulle

sannolikt inte tilltaga i omfattning, läkarna har ingenting att vinna på den sociala revolutionen. En mängd nögre anställda inom storindustrin kunde undvaras, då inga aktieägare längre kan placera sina skyddslängor. Genom bättre arbetsfördelning kunde industrins ledning koncentreras hos ett fåtal kunniga tekniker, vilka skulle göra samma nytta som nu ett otal oskickliga ingenjörer. Med arbetarklassens moraliska och intellektuella nöjning minskar benövet av förmän inom industrin. Slutligen skulle männen utträngas från arbetsmarknaden genom kvinnans fullständiga emancipation.

De intellektuella anmästar sig i det industriella proletariats leder under det falska namnet "intellektuella proletärer". Sorel jämför dem med det gamla Roms proletärer, som levde på samhällets bekostnad; det nutida samhället lever på proletärens bekostnad. Produktionens socialisering kommer att på ett gagneligt sätt utnyttja de verkliga proletärerernas arbetskraft. De falska proletärererna åter kommer att se sitt arbetsfält inskränkt.

"De intellektuellas verkliga kallelse är att utnyttja politiken; politikernas roll har många likheter med hovmannens och kräver ingen yrkesskicklighet. Man får inte tala med dem om att uppnåva statens traditionella former; i detta avseende är deras ideal reaktionärt, nur revolutionärt det än kan tyckas för de flesta.

De vill övertyga arbetarna om att det ligger i deras intresse att föra till makten och godtaga förmågornas hierarki, som sätter arbetarna under politikernas ledning. §

En mera koncentrerad och dräpande kritik av den borgerliga demokratin torde vara svår att uppleta. Sorel såg inom arbetarrörelsen en annan tendens, riktad mot politikernas hegemoni, nämligen den fackliga rörelsens självständiga utveckling. Tack vare denna utveckling förmår arbetarna att befria sig från ledningen av individer, som står utanför produktionen. Innan så skett är arbetarklassen oförmögen att styra sig själv.

I sin undersökning av fackföreningarnas roll i den sociala utvecklingen utgår Sorel från Marx' ord: "Varje klasskamp är en politisk kamp". Begreppet politik fattas av Sorel i en vidare bemärkelse än partiernas kamp om statsmakten och de statliga ingripandena i samhällslivet. Arbetarklassen för en politisk kamp, då den genom sina egna ekonomiska organisationer förbereder samhällets omdaning och kräver de eftergifter av statsmakten, som kan underlätta denna utveckling. Genom fackföreningarna organiserar sig arbetarna som klass och förmår bedriva en självständig klasspolitik. Inom proletariats egna leder skall den nya rättsordningen uppbyggas. Sorel ser i fackföreningarna arbetarklassens väsentliga vapen i kampen för samhällets omdaning. Han sammanfattar sin åskådning i orden: "Hela socialismens framtid består i fackföreningarnas självständiga utveckling".

Låt oss nu se, vilka vägar den fackliga rörelsen enligt Sorel har att gå för att förverkliga de socialistiska idealen.

Fackföreningarna har gjort arbetarmassorna till en klass med en gemensam rättsuppfattning. Den proletära klassolidariteten sträcker sig långt utanför de organiserade arbetarnas led. Den fackliga rörelsen är en självständig makt, i samhället och uppbygger under strider och motgångar ett nytt rättsligt system. Genom att organisera försäkringskassor och liknande institutioner svetsar de arbetarklassen fastare samman. Hinderlig för socialismens genomförande är varje form av skräppolitik, likaså vissa marxisters motstånd mot kooperationen. "Hur skulle det gå", frågar Sorel, "om industrin efter den sociala revolutionen skulle ledas av grupper, som nu är ur stånd att sköta en konsumtionsförening?" Nöden är ett stort hinder för socialismens framgång. Kooperationen befördrar den socialistiska samhällsomdaningen genom att den höjer arbetarnas levnadsstandard och sålunda gör dem mera benägna att organisera sig.

Fackorganisationernas växande inflytande på samhällslivets olika områden innebär uppkomsten av en NY POLITISK PRINCIP. Den borgerliga demokratin rör sig med begreppet "folkvilja" (volonté générale) som hämtats från Rousseau. Enligt de demokratiska ideologerna innebär den allmänna rösträtten, att regeringsmakten ligger i hela folkets händer. För detta påstående har aldrig framburits skuggan av ett bevis. "Historien är i själva verket en följd av politiska sammansvärjningar, som bemäktigar sig statsmakten och utövar sitt skövande hantverk". "Styrelsen genom hela folket" är en tom fiktion. Mot denna rent utopiska jämlikhet uppställer proletariatet sin politiska princip, styrelse genom yrkesgruppernas representationer, vilket innebär "en rättvis och reell organiserad jämlikhet".

Denna nya politiska princip kan emellertid inte omsättas i verkligheten genom ett dekret. Fackföreningarna måste bevisa sin JURIDISKA FÖRÅGÅ. Detta sker i deras kamp för politiska maktpositioner. De kan utan större svårigheter överta sådana funktioner som arbetsförmedling, yrkesinspektion etc. Samtidigt tillämpar sig fackföreningarna inflytande på arbetsvillkoren och gör sig beredda att helt överta dels kapitalisternas, dels statsmaktens funktioner och sålunda genomföra arbetarklassens frigörelse utan yrkespolitikernas förmedling.

I ett särskilt avsnitt behandlar Sorel fackföreningarnas moraliska inflytande. "Det vore brottsligt", säger han, "att frankolla en social revolution, som skulle sätta i fara den smula moral, som existerar". Arbetarklassens moraliska lyftning är en förutsättning för samhällets ekonomiska omdaning. Hos den berömda sociologen E. Durkheim anser sig Sorel ha funnit starka argument för den materialistiska historieuppfattningen.

Durkheim anser fackföreningarna ägnade att bekämpa den moraliska uppblåsningen, vilken då (1896) tagit sig uttryck bl a i självmordens ständigt ökade antal. Fackföreningarna samlar individer med samma sysselsättning och gemensamma intressen; de stärker den sociala gemenskapens känslan som är en

nödvändig förutsättning för moralisk reorganisation. Sorel ser ett bevis för fackföreningarnas sedligt förädlade inflytande i deras nykternetsintresse. Han rekommenderar följande starkare ingripande av fackföreningarna i medlemmarnas privatliv; de bör skapa sin egen ordningsmakt och skydda kvinnorna mot makens brutalitet, barnet mot faderns. Dessutom kan de spela en ej oväsentlig roll vid barnens uppfostran.

Sorel betraktar sin studie som en god illustration till Marx' läror. Proletariatet kan inte befria sig från all utsugning genom att efterlikna föregående samhällsklasser, adeln och borgarklassen, inrikta sig på att erövra den bestående statsmakten och salunda bevara de traditionella styrelseformerna. Skillnaden mellan styrande och styrda kan inte utplånas, om det inte i samhället består krafter, som är i stand att förhindra ett återvändande till det förflutna.

Denna del av vår framställning avslutas lämpligen med citation av Sorels riktlinje för arbetarklassens kamp:

Gentemot staten bör arbetarklassen föra en dubbel aktion: den bör av den nuvarande politiska organisationen tillkämpa sig en social lagstiftning, gynnsam för dess utveckling; - den bör utnyttja det inflytande den förvärvar i den allmänna opinionen eller genom sin egen makt för att förändra de nuvarande formerna för politisk organisation, FRÅNTAGA STATEN OCH KOMMUNEN ett efter ett alla deras äligganden och berika de uppväxande proletära organisationerna, d v s främst fackföreningarna.

Arbetarklassen bör hädanefter sträva att befria sig från all ledning som inte kommer inifrån. Genom rörelsen och aktionen bör den förvärva juridisk och politisk duglighet. Den första regeln för dess beteende bör vara: UPPRÄTTHÅLLA EN REN ARBETARRÖRELSE, d v s utesluta de intellektuella, vilkas ledning skulle ha till följd ett återupprättande av hierarkierna och splittra arbetarklassen. De intellektuella bör endast spela en biträdande roll: de kan tjänstgöra som fackföreningarnas anställda; de har ingen förmåga att leda, sedan nu arbetarklassen börjat bli medveten om sin VERKLIGHET och börjat bygga upp sin egen organisation.

Arbetarklassens utveckling innebär en mäktig moralisk disciplin över dess medlemmar, denna kan utövas genom fackföreningarna, som är kallade att utplåna alla former av grupper, som bourgeoisin lämnat i arv.

För att sammanfatta mina tankar i en formell vill jag säga att HELA SOCIALISMENS FRAMTID BESTÅR I ARBETARFACKFÖRENINGARNAS SJÄLVSTÄNDIGA UTVECKLING".

Dessa principer fick Sorel snart nog i sitt hemland se förverkligade av den REVOLUTIONÄRA SYNDIKALISMEN.

Sorel betraktade de revolutionära syndikalisterna som den marxistiska tankens legitima arvtagar. Detta när han sökt motivera genom sin kritik av dels Marx egna skrifter, dels av den "ortodoxa" marxismens företrädare inom de socialdemokratiska partierna. Han sökte "Marx marxism" bakom de element i den marxistiska tankebyggnaden, som lånats från äldre socialistiska riktningar. Det centrala i marxismen är enligt Sorel klasskampsbegreppet. I det följande skall lämnas en redogörelse för Sorels Marxkritik.

I företalet till Arturo Labriolas bok "Karl Marx" vänder sig Sorel med skärpa mot "den konventionella marxism, som fabriceras av socialdemokraterna för deras politiska behov". De "ortodoxa" uttolkningarna av Das Kapital när mycket litet bidragit till att skapa förståelse för det väsentliga i marxismen. Mervärdeläran är ingalunda ett nödvändigt element i den socialistiska samhällskritiken. Den syndikalistiska taktiken behöver inte rättfärdigas med ett moraliskt fördömande av den kapitalistiska ordningen. "Socialisterna bör inte vända sig till bourgeoisin för att påpeka fel den begär vid tillämpandet av sina etiska principer - utan till proletarietet för att bringa det att förstå att hela dess framtid beror på att det förklarar ett krig utan vapenvila mot sina herrar. För detta ändamål är mervärdeläran onyttig; med de sista utopiska kraven skall den beundran försvinna, som så många nutida socialister hyser för de s k ekonomiska teorem, som upptar en stor plats i kapitalet.

Sorel ställer sig även skeptisk mot den dialektiska metoden i marxismen.

I "Marxismens upplösning" utför Sorel närmare sin analys av de olika tankegångar, som influerat på marxismen, och drar av denna analys slutsatsen, att den revolutionära syndikalismen innebär en panyttfödelse av marxismen. Han utgår från Bernstein, som sökt påvisa en motsättning mellan två idéströmmar i marxismen, den "politiskt-radikala" och "socialrevolutionära" å ena sidan, den "specifikt socialistiska", å den andra. Den senare kräver uppbyggande av nya samhällsformer, arbetarklassens befrielse genom EKONOMISK ORGANISATION; den förra eftersträvar förstörande av de gamla samhällsformerna, befrielsen genom POLITISK EXPROPRIATION. Den marxistiska teorin har sökt ~~homornera~~ dessa båda strömmingar. Följden har blivit en kompromiss, som hindrat marxismens utveckling och bragt den att stelna i en bennård dogmatik, som söker uttolka mästartarens ord och inte tal några kättare. Bernsteins "revision" av marxismen ledde honom som bekant till att i de socialpolitiska reformerna se vägen till socialismen. Sorel vill också revidera marxismen, men han drar härur helt andra slutsatser än Bernstein, som vi i det följande kommer att finna.

Den moderna socialismens utopiska förelöpare vädjade till rättskänslan, då de krävde sociala omdaningar. En sådan vädjan kan avsätta resultat, då de

bestående rättsliga förhållandena i hög grad strider mot den allmänna opinionen. I sadant fall kan reformer ha till följd, att respekten för rättsordningen stiger och det bestående systemet befästs. Utopisterna förbiser emellertid, att ingen rättsordning kan tillfredsställa alla människor, att motsättningar är uppnövet till de rättsliga förhållandenas utveckling. Da de söker konstruera en fullkomligt logisk värld, kan deras motståndare alltid påvisa, att genomförandet av deras projekt skulle stöta de mänskliga känslorna långt mera än de bestående förhållandena gör. Allteftersom de sociala reformatorerna nedsätter sina krav, vinner de större anslutning, da deras projekt kan förenas med ett större antal bestående intressen. De stora utopisterna - Saint Simon, Fourier, Cabet m fl - fick till efterföljare mera realistiska män, som övergav de stora programmen och nöjde sig med att propagera sociala reformer, sasom Considerant och Vidal. De kom sålunda att intaga en konservativ hållning. Deras mål var DEN SOCIALA FREDEN, arbetarklassens uppstigande till bourgeoisiegen genom successiva förbättringar i dess läge, tack vare moderata socialpolitiska reformer; vinstandelssystem, kollektivavtal, producentkooperation etc. Sorel ser i datidens engelska trade-unionism, den reformistiska fackföreningsrörelsen, en tendens i denna riktning. De moderna socialreformatorerna står i allt väsentligt på samma grund som utopisterna. Trade-unionismen har i deras agitation intagit samma roll som associationen hos utopisterna.

Det andra elementet i den moderata socialismen är det revolutionära. Begreppet revolution har länge identifierats med de fattigas kamp mot de rika. Sa fattade Robespierre den franska revolutionen, och hans förhållning till de fattigas dygder. Denna föreställning har inspirerat blanquismen, vilken ser de sociala frågornas lösning i en politisk revolution, som för det revolutionära partiet till makten. Blanquisterna har liksom utopismen undergått utveckling. Det revolutionära partiet har till uppgift att sätta sina medlemmar i besittning av statsmakten och låter sig därför lätt omformas till ett reformparti. Politikerna tjänar gärna massan, blott massan till dem utlämnar statsmakten, föremålet för deras åtra. "Så kan de fattigas upprorsinstinkt tjäna som grundval för uppkomsten av en folkstat, sammansatt av borgare, som vill fortsätta det borgerliga livet, som upprätthåller de borgerliga ideologierna, men som utger sig som proletarietets ombud". Den demokratiska staten ger upphov till en klass av intellektuella, som utnyttjar proletarietet för sina egna intressen; det är kritiken av demokratin från "Fackföreningarnas socialistiska framtid". Det paradoxala inträffar, att de politiker, vilka betraktar sig som den revolutionära idéns rätta talesmän, är konservativa. De hävdar sin ställning genom reformer, som resulterar i att proletarietet närmar sig bourgeoisiegen: sociallagstiftning till arbetarnas förman, beskattning av de stora inkomsterna etc. Typisk är i detta avseende utvecklingen i Nya Zeland, där arbetarna tack vare lagstiftningen förvandlats till småborgare.

Den dualism inom marxismen, som Bernstein velat finna, påvisas också av Sorel. Av de praktiska kraven i Kommunistiska manifestet är en del av samma art som en erövrarens åtgärder efter segern: expropriation av jordegendomen och jordrättens förvandlande till statsinkomst; starkt progressiva skatter; arvsrättens avskaffande; konfiskation av alla emigranternas och rebellernas egendom. Andra krav är kreditens centralisering; flera nationella fabriker och förbättring av jordbruket efter en gemensam plan; lika arbetstvång för alla; förening av jordbruk och industri, offentlig och obligatorisk barnuppföstran.

I Marx och Engels skrifter kan följande påvisas hur utopiska och blanquistiska tankegångar löper parallellt. I Kommunistiska manifestet talar de än som utopister, som fördömer bourgeoisien i den eviga rättvisans namn, än uppmuntrar de till de fattigas revolt.

Bernstein ansåg de "blanquistiska fördomarna" farliga för socialismens utveckling. Han fruktade en "proletariatets diktatur", som i realiteten skulle bli en politikernas diktatur. Socialisterna borde återuppta studiet av de sociala problemen, något som marxisterna i hög grad försummat och ägnat sig åt social reformpolitik.

Sorel konstaterar, att de socialdemokratiska politikerna faktiskt uppgivit marxismen i sitt handlande, samtidigt som de förklarar sig vara rätttroga marxister. Marxismen befinner sig i upplösning. Denna upplösning behöver emellertid inte medföra en revisionism à la Bernstein. Marxismen är nämligen något annat och mera än en samling politiska föreskrifter av tvivelaktigt värde. Den är EN FILOSOFISK UPPFATTNING, ÄGNAD ATT BELYSA DE SOCIALA SERIERNA.

Marxismen skiljer sig i avgörande punkter från såväl utopism som blanquism. Den söker ej som utopisterna bevisa kapitalismens orättfärdighet. Ej heller bekymrar den sig som de om att göra planritningar för framtidens samhälle. Socialismen behöver inte bekymra sig om åtgärder, som syftar till bättre organisation av det ekonomiska livet. Kapitalismen löser själv i sin utveckling detta problem. Den socialistiska rörelsen har enligt marxismen blott att bekymra sig om att leda arbetarklassens kamp. Kapitalismen skapar de övriga förutsättningarna för det socialistiska samhället.

Blanquismen innebär de fattigas uppror under ledning av en revolutionär generalstab. Ett sådant uppror kan, oberoende av produktionssystemet, förekomma i vilken tid som helst. Marx räknade med en social revolution av ett proletariat som skolats och organiserats för sina uppgifter under inflytande av den kapitalistiska produktionen. Den grundläggande skillnaden mellan marxism och blanquism är att marxismen ersätter PARTIBEGREPPET MED KLASSBEGREPPET.

Sorel tar upp till granskning marxisternas sak., att den sociala revolutionen skall leda till statens försvinnande. Detta är icke möjligt,

säger han, så länge arbetarrörelsen behärskas av yrkespolitiker, vilkas mål är att erövra statsmakten. En proletär revolution, vilken skall utplåna "hela överbyggnaden av lagar, som bildar det officiella samhället" (Kommunistiska manifestet), måste leda till försvinnandet av de intellektuellas fästen, staten och de politiska partierna, och förvandla de intellektuella till samhällets tjänare. Sorel citerar uttalanden av Marx, som otvetydigt visar, att denne såg en allvarlig fara i de intellektuellas maktställning inom arbetarrörelsen.

Mellan marxism och blanquism består en avgörande skillnad även i uppfattningen om revolutionens natur. Det finns en yttre likhet mellan blanquisternas valdsamma omstörtning och den stora katastrofen hos Marx, som ska föra arbetarklassen till makten. Som vi ovan sett, låter sig emellertid blanquisternas politiska revolution ersättas av en rad reformer. Den marxiska katastrofen däremot tillåter ingen uppdelning av den sociala omvärdningen i på varandra följande etapper. katastrofen är vad Sorel kallar en SOCIAL MYT (till mytbegreppets innebörd återvänder vi senare). Idén om den successiva utvecklingen är däremot nödvändig för alla politiska partier och gör sig gällande, så snart socialisterna träder in i parlamentet.

Genom den parlamentariska socialismen har marxismen råkat i upplösning. Sorel ser emellertid en pånyttfödelse av marxismen i den revolutionära syndikalismen. Som den store banbrytaren betraktar han sin landsman Fernand Pelloutier, "syndikalismens fader". Han betonade "nödvändigheten av att bygga socialismen på ett absolut skiljande av klasserna och ett övergivande av varje hopp om en politisk förnyelse". Syndikalismen har upptagit Pelloutiers idé: att föra klasskampen endast genom arbetarnas ekonomiska organisationer, arbetsbörserna och fackföreningarna. Den har ur marxismen utrensat alla utopiska och blanquistiska formler och behåller endast det "specifikt marxistiska" i den traditionella marxismen, nämligen klasskampsidén. Den syndikalistiska generalstrejken motsvarar fullkomligt den marxiska katastrofen. Först de revolutionära fackföreningarna har kunnat ge en klar föreställning om, vad klasskampen innebär.

Marx ansåg att den demokratiska statsformen bidrog att skärpa arbetarnas klassmedvetande, då de inte längre behövde kämpa mot monarkin och aristokratin. Sorel fann, att erfarenheten visat det motsatta. Demokratien tenderar att leda arbetarnas tankar hän mot en av regeringen skyddad trade-unionism och hindrar därmed socialismens framgång. Sorel jämför arbetarrörelsens historia med den medeltida kyrkans. Kyrkan undvek att helt förvärldsligas och gå under tack vare frivilliga organisationer, som upprätthöll skiljelinjen mellan kyrkan och den världsliga makten. På samma sätt kan den revolutionära syndikalismen nålla klassmedvetandet vid liv, **BEKÄMPA AVVIKELSE** mot trade-unionism och kompromisser med bourgeoisien och närligenom **RÄDDA SOCIALISMEN**. I det följande skall behandlas Sorels mest ryktbara arbete, Reflektioner om våldet.

"Reflektioner om valdet" är Sorels mest bekanta verk. Boken betecknas av Edouard Berth som "en handbok i proletär etik". Sorel ger där en framställning av den civilisatoriska och framförallt den moraliska betydelsen av en hänsynslös klasskamp. Där förekommer även hans "myt"-teori närmare utformad.

Vad som inspirerat Sorel till "Reflektioner om valdet" är högst allmogliga iakttagelser av påtagliga fakta, vilka han fann spela en alltmer framträdande roll i den sociala utvecklingen. Han konstaterar att de större strejkerne i regel åtföljs av våldsamt. Våldet i klasskampen är t v ett ofrånkomligt faktum. Sorel sätter sig före, inte att försvara våldsmännen men att undersöka våldets betydelse i det nutida samhället.

Den borgerliga demokratin predikar den sociala freden och söker på reformernas väg avskaffa klasskillnaderna och klasskampen. Demokraternas vädjan till samhällssolidariteten är förgäves: arbetarklassen känner ingen solidaritet med sina naturliga fiender. De sociala reformerna genomförs i regel på grund av statsmakternas och borgarklassens rädsla för proletariatet. Fackföreningarna utnyttjar den borgerliga fegheten för att genomdriva sina ekonomiska krav. De kan med hotet om våld skrämna bourgeoisien till eftergifter. Sorel ser ingenting som talar för, att den direkta och revolutionära metoden i klasskampen, som kommer i bruk framförallt tack vare den revolutionära syndikalismen, skulle upphöra.

De parlamentariska socialisterna är inte under alla omständigheter motståndare till det proletära valdet. De kan utnyttja massornas missnöje och borgarnas rädsla för sina egna syften. Deras politik är en s o c i a l d e m o k r a t i ; de underhandlar med de borgerliga partierna och kan ha ett gott stöd av smärre valdsdåd, som skrämmer dessa. De stöljer samhällslugnet åt de konservativa till priset av reformer. Denna politik skulle emellertid sättas i fara av en alltför långt driven direkt aktion, alltför våldsam klasskamp; denna skulle väcka bourgeoisien ur dess slöhet och kannända lyfta en beslutsam konservativ diktator till makten.

Förutsättningen för den parlamentariska socialismen är "en skräckslagen humanitär borgarklass, som föreger, att dess existens, den ras av djärva ledare, som gett uppnov till den moderna industrien storhet, försvinner för att lämna plats åt en polisskyddad aristokrati, som begär att få leva i fred." I dessa borgarklassens förfall och dess följdföreteelser ser Sorel en fruktansvärd fara för den materiella civilisationen. Om denna utveckling fortgår, kommer de parlamentariska socialisterna att uppnå sitt mål, erövra statsmakten och få frinet att ösa ur statskassan. Det skulle bli en o f ö r m a g a n s d i k t a t u r , som inom kort skulle ödelägga landet. Den politiska demokratin är oduglig som förvaltare av det ekonomiska livet. Sådan kan framtiden komma att gestalta sig, om arbetarklassen förlorar all revolu-

tionär energi, samtidigt som borgarklassen förlorar all kapitalistisk energi.

Sorel ser en tendens i denna riktning i den antimarxistiska omdaning, som man kunde iaktta inom dåtidens socialism. Marx förutsatte en utveckling av det kapitalistiska produktionssystemet under sådana former, att proletariatet under kapitalismens herravälde förberedes för den sociala revolutionen. En sådan utveckling förhindras, om borgarklassen inte hänsynslöst hävdar sina intressen utan övergår till ett i d e a l a v k o n s e r v a t i v m a t t l i g n e t, ägnar en del av sina krafter åt att förbättra missbruken inom den kapitalistiska produktionen i stället för att odelat anstränga sig att förbättra produktionsapparaten. Samma blir följden, om proletariatet omvänder sig till den sociala freden på samma gång som kapitalisterna. I sådant fall blir världens framtid omöjlig att förutse. De konservativa kan besvärja den marxistiska revolutionen genom att gå med på sociala reformer, som följden kan bli, att de i stället uppslukas av den parlamentariska socialismen. Denna bygger sina förhoppningar på den kapitalistiska andans och den revolutionära andans samtidiga undergång.

Socialismen kan emellertid på nytt fyllas av marxistisk anda, blott klasskampens idé väcks till liv och proletariatet kämpar för sina intressen utan hänsynstagande till samhällslignet. De våldsdåd, som förekommer vid strejker, är ägnade att hålla den revolutionära andan vid liv. Härigenom förhindras proletariatets fullständiga urartning. Och enligt Sorel är det proletära våldet även ägnat att vacka bourgeoisins domnade energi. I den man våldsdåden är brutala och kända uttryck för klasskampen, vänder de kapitalisternas uppmärksamhet bort från arbetet för den sociala freden och demokratin och till deras egentliga uppgift, att skapa produktiva krafter. I sådant fall kommer de att inrikta all sin energi på att driva produktionen till dess högsta fulländning och inte slösa sina krafter på försök att uppföstra proletariatet till goda samhällsmedborgare. Det proletära våldet är numera en väsentlig faktor i marxismen. Det håller klasskillnaderna vid liv och hindrar klasserna att blandas i det "demokratiska träsket".

Följande ord om det proletära våldet betyder för den materiella civilisationen förtjänar att citeras:

"Det proletära våldet kan ej blott trygga den framtida revolutionen, utan det synes även vara det enda medel, som de av humanitarismen förslödade europeiska nationerna besitter för att återvinna sin forna energi. Detta våld tvingar kapitalismen att uteslutande ägna sig åt sin materiella uppgift och leder till att återge den de krigiska egenskaper, som den fördom haft. En växande och fast organiserad arbetarklass kan tvinga kapitalistklassen att förbli brinnande i den industriella kampen; om en enlig och revolutionär arbetarklass reser sig mot en erövringslysten och rik borgarklass, skall det kapitalistiska samhället nå sin historiska fulländning".

Marxismen räknar med att den sociala revolutionen inträffar, då kapitalismen befinner sig i uppsving och näller på att fullborda sin historiska mission. Sorel uppställer ett annat alternativ: att den ekonomiska utvecklingen stagnerar under inflytandet av de sociala fredsidéerna, som berövar borgarklassen såväl som proletariatet dess energi. Den moderna civilisationen skulle gå sin undergang till mötes som en gång romarriket. Denna fara kan emellertid undvikas, om proletariatet håller klassmotsättningarna vid liv, därigenom driver kapitalismen till dess "historiska fulländning".

Av dem som anklagar syndikalisterna för att vara räa och ohyfsade individer har vi rätt att begära hänsyn till det ekonomiska förfall, i vilket de arbetar. Låt oss hälsa revolutionerna liksom grekerna hälsade de spartanska hjältnar, vilka försvarade Termopyle och bidrog att hålla ljuset vid liv i den antika världen".

Sorel anser det oberättigat att jämföra de revolutionära syndikalisterna med de franska revolutionärerna av 1793 och sålunda vänta sig ett skräckvälde som följd av den syndikalistiska revolutionen. Terrorismen är ett vapen i händerna på politiska makthavare, som utkräver hämnd av sina slagna motståndare. De våldsdåd, som förekommer under strejker och utföres av proletärer, som vill störta statsmakten, är däremot uttryck för klasskampen. Klasskampen är ett krig; i krig dödar man inte de besegrade. En socialistisk revolution, genomförd av rena syndikalister, behöver därför inte fläckas av sådana gräsligneter, som smutsat de borgerliga revolutionerna.

Det proletära våldet sätts av Sorel i intimt samband med generalstrejken som en social myt. Myten är en föreställning, vilken hägrar som mål i kampen. Den sammanfattar de revolutionära slutmålen i en enda stor sammandrabbning mellan de kämpande klasserna. Myten innehåller inga närmare detaljer och kan därför inte bli föremål för intellektuell kritik. Den ger ingen skildring av framtiden och skiljer sig sålunda från utopierna. Generalstrejksidéns stora värde ligger däri, att den ständigt håller proletariatets revolutionära medvetande vaket. Den arbetarrörelse, som inriktar sig på generalstrejken, har därmed markerat, att den absolut tar avstånd från varje kompromiss med borgarklassen och ämnar bibehålla en rent proletär karaktär. Mot bakgrunden av den nägrande generalstrejken kommer det proletära våldet i en ny belysning. Varje strejk blir en förpostfäktning, som förbereder den stora, avgörande drabbningen. Tack vare myten om generalstrejken kan proletariatets revolutionära energi, hållas vid makt utan något större antal våldsdåd.

Sorel ser i generalstrejksidén hela den marxistiska revolutionen förkroppsligad. I generalstrejken reser sig arbetarklassen enhetlig och organiserad mot sina förtryckare och handlar av egen kraft, utan ledning av utomstående. Den sociala revolutionen blir en oåterkallelig omvandling, socialismens genomförande blir ett allvarligt, fruktansvärt och sublimt verk. Gene-

ralstrejksidén har ett oerhört värde redan därigenom att den ger socialismen en mera heroisk karaktär.

Från den proletära generalstrejken, vars mål är kapitalismens störtande, skiljer Sorel skarpt den politiska generalstrejken, genom vilken arbetarorganisationerna utnyttjas för politiska syften. Den syndikalistiska generalstrejken är ett odelbart helt, som uteslutande ger uttryck åt klasskampen. I den politiska generalstrejken ingår jämte den ekonomiska kampen en rad andra element. Samhället står inte delat i två klasser med olika ställning inom produktionen, utan i fattiga och rika. Den politiska generalstrejken leder till statsmaktens befästade, under det syndikalisterna avser att helt utplåna staten. De parlamentariska socialisterna kan utnyttja den politiska massstrejken men är svurna motståndare till den syndikalistiska generalstrejken.

I det revolutionära klassmedvetande, som proletariatet förvärvar och bibehåller tack vare våldet och generalstrejksidén, ser Sorel ej blott förutsättningen för den materiella civilisationens utveckling utan även vägen till moralisk förnyelse i Västerlandet. Klasskampen skapar den känsla för det sublima, den underkastelse inför överindividuella värden, som är det väsentliga i all moral. Tack vare klasskampen kan den europeiska civilisationen räddas från moralisk undergång. Den revolutionära syndikalismen skapar hos arbetarklassen den självkänsla, den solidaritet och det pliktmedvetande, som krävs av producenterna i framtidens samhälle. Detta är ingen *d e s v a g e s m o r a l*, vilken skulle tillåta en statsocialistisk organisation, som gjorde arbetarna till underdaniga tjänare under de politiska makthavarna. Sorel papekar en rad av analogier mellan egenskaperna hos de soldater som kämpade för den franska republiken 1793, hos de kämpande syndikalistiska arbetarmassorna och hos de fria arbetarna i ett höggradigt progressivt samhälle. I alla tre fallen är det fria människor, som ger uttryck åt sin individuella vilja, inga automater, som går på befälning. De strävar alla efter att göra det bästa möjliga, även om deras prestationer ej alltid belönas i förnällande till sitt värde. Soldaten entusiasmeras av den eviga ryktbarhet, som väntar honom efter döden. I analoginärmed, säger Sorel, kan arbetarna entusiasmeras av en *e k o n o m i s k h j ä l t e d i k t*. Arbetet blir deras livsuppgift och får en sublim karaktär. På så sätt kan det ekonomiska framåtskridandet tryggas. "Reflektioner om våldet" avslutas med följande ord:

"Jag tror mig ha lämnat ett betydelsefullt bidrag till diskussionerna om socialismen; dessa diskussioner bör nädanefter röra sig om förutsättningarna för utvecklingen av de specifikt proletära krafterna, d v s om VÅLDET, b e l y s t a v g e n e r a l i s t r e j k s i d é n . Alla de gamla abstrakta diskussionerna om den framtida socialistiska ordningen blir överflödiga; vi övergår till den verkliga historiens område, till uttolkningen av fakta, till etisk värdesättning av den revolutionära rörelsen.

Det samband, som jag i början av denna undersökning papekat mellan socialismen och det proletära våldet, framträder nu i sin fulla vidd. Våldet när socialismen att tacka för de höga moraliska värden, genom vilka den bringar räddning åt den moderna världen".

Som vi nämnde i den första avdelningen, blev Sorel en hänförd anhängare av den ryska revolutionen. I "Försvarstal för Lenin" besvarar han en artikel av prof. Paul Seippel, vilken i Sorel ser en förelöpare till Lenin och Trotski. Sorel säger sig vara stolt över att räknas som en av läromästarna åt Lenin, vilken han betecknar som "socialismens störste teoretiker sedan Marx och en statschef, vars geni påminner om Peter den stores". Emellertid ser han inga skäl, som talar för att Lenin studerat hans arbeten. I "Reflektioner om våldet" är det omöjligt att finna argument för terrorismen.

Sorel betraktar den ryska revolutionen som ett gigantiskt försök att tvinga den sociala utvecklingen in på nya banor. Den ryska kapitalismen hade inte nått en sådan teknisk fulländning, att en socialistisk produktionsordning kunde uppbyggas utan stora ansträngningar av intelligensen bland revolutionärerna. Härigenom skiljer sig tydligen den ryska revolutionen från Sorels ideala revolution, som utförts av arbetarmassorna utan de intellektuellas förmedling. Icke förty "länder det de ryska arbetarna till ovanskliga kra, att de söker förverkliga, vad som hittills blott varit en abstrakt idé". Den röda terrorn hade sin naturliga förklaring i traditionerna från tsarismen och världskriget. Det enda väsentliga i ledömandet av Lenins verk är, "nuruvida han bidrar att orientera Ryssland mot uppbyggandet av en republik av producenter, i stånd att skapa en lika progressiv husnällning som de kapitalistiska demokratierna". Eftervärlden kommer att vara "socialismens ryska soldater" tacksam för dess försök att skapa en ny civilisation.

"Försvarstal för Lenin" slutar med de patetiska orden: "Förbannelse över de plutokratiska demokratierna, som utnegrar Ryssland; jag är blott en åldring, vars tillvaro beror på de minsta tillfälligheter; men måtte jag, innan jag stiger i graven, se de nögmödigas borgerliga demokratierna förnedras, de som nu cyniskt triumferar!"

I dessa artiklar har jag sökt ge en kortfattad framställning av det väsentliga i Sorels sociala teorier, hans antiintellektualism och antidemokratism, mytteorin etc. Hans verk skulle kunna ge uppslag till oerhört mycket mera, än som ryms i några få artiklar. Till det ovan sagda ska blott fogas en sak, som bör vara av särskilt intresse för denna tidnings (Arbetaren) läsare: Sorel var motståndare till sabotaget, i den mån det bedrivs som *can*ny, d v s förstörande av maskiner och verktyg. Detta ansåg han ägnat att sänka aktningen för arbetet, något som omöjligt kunde leda till arbetarnas befrielse.

Georges Sorel är en av centralfigurerna inom det moderna socialist-

iska tänkandet. Det är att beklaga, att han i Sverige blivit så föga uppmärksammas. Man har emellertid rätt att hoppas att marxismen i vårt land under intrycket av skärpt klasskamp går en renässans till mötes. I sådant fall torde det vara omöjligt att gå förbi Sorels epokgörande verk.

-0-

Utgiven av Syndikalisternas Förbund
Box 643, 126 06 Hägersten

Läs även Våra Idéer, organ för synd-
ikalistisk teori & praktik, Box 5047
102 41 Stockholm

Läs vår litteratur!

SYNDIKALISMEN.....4 kr.
Demokratins innebörd(häftad)....7,50
Demokratins innebörd(inbunden)..10kr.
Företagskapitalism eller
socialism.....2 kr.
Är socialismen död?.....1 kr.
Syndikalistiska dokument.....1 kr.
Revolutionär syndikalism.....1 kr.
Anarkism och syndikalism.....5 kr.
bulletin äldre nummer.....2 kr/st.